

Voorwoord

De aanblik die je begroet bij aankomst in de Hoanib-vallei in de Kunene-regio van Namibië is adembenemend. Het woestijnlandschap is rotsig en kaal, doorkruist met oeroude opgedroogde rivierbeddingen die nu als wegen worden gebruikt, met hier en daar een boom en wat struiken. Het is een schitterend gezicht als de zon ondergaat achter de bergen. Deze plek bezit een majestueuze, bovenaardse schoonheid.

Wat de omgeving nog adembenemender maakt, is het wild dat er nu gedijt. Kuddes springbokken en spiesbokken struinen over de stoffige vlakten. Aan de woestijn aangepaste giraffen schrijden elegant voort. Olifanten zoeken beschutting tegen de verzengende zon in de schaduw van grote bomen. En als je bereid bent vroeg op te staan en geduld en een klein beetje geluk hebt, zie je misschien een van de zeldzame wilde zwarte neushoorns die in de streek voorkomen of zelfs een woestijnleeuw.

Het was daar, in september 2018, onder de uitgestrekte woestijnhemel van Namibië, dat de Earthshot Prize werd geboren.

Ik wilde dit gebied al jaren bezoeken, en de reis stelde niet teleur. Maar naast de visuele wonderen was er een nog inspirerender verhaal. Namibië is koploper in de ontwikkeling en implementatie van een moderne manier van natuurbescherming die mensen

op de eerste plaats zet. In de jaren tachtig van de vorige eeuw, toen het land te maken kreeg met de buitensporige stroperij die helaas in grote delen van de wereld voorkomt, gaf de regering gemeenschappen het recht om reservaten aan te wijzen: gebieden buiten de nationale parken, met duidelijke grenzen en een eigen managementstructuur. Het idee was om gemeenschappen zelf het wild waartussen ze leefden te laten beheren en ervan te laten profiteren.

Sinds 1998 heeft Namibië 86 van zulke reservaten gecreëerd, die bijna 20 procent van het land beslaan en waar 9 procent van de bevolking bij betrokken is. Als gevolg daarvan heeft de olifantenpopulatie van Namibië zich meer dan verdubbeld en zijn de zwarte neushoorns – ooit bijna uitgestorven – uitgegroeid tot de grootste vrij levende populatie ter wereld. Plattelandsgemeenschappen zijn verbeterd en gediversifieerd, wat nieuwe banen, toerisme en investeringen heeft opgeleverd. Het bnp van Namibië wordt voor slechts iets meer dan 11 procent gevormd door toerisme. Covid-19 heeft het leven natuurlijk heel zwaar gemaakt, maar al met al blijft de betrokkenheid van plaatselijke gemeenschappen bij de langetermijnvoordelen van het natuurbehoudmodel groot.

Je vraagt je misschien af hoe ik ertoe kwam om van vijf uur 's morgens opstaan om een korte glimp op te vangen van een schuwe zwarte neushoorn in het noordwesten van Namibië over te stappen op de samenstelling van een team om de meest ambitieuze milieuprijs in de geschiedenis in het leven te roepen.

Het antwoord is dat dat bezoek me duidelijk maakte hoe sterk het optimisme en de vastberadenheid die ik ter plaatse zag verschilden van de wanhoop en woede die slechts een paar weken later de krantenkoppen zouden gaan domineren.

Het rijke dierenleven dat ik tijdens dat bezoek zag, raakte echt een snaar bij me. Het model van maatschappelijk natuurbehoud is een uitstekend voorbeeld van hoe een simpele, positieve oplossing verstrekkende voordelen kan hebben voor zowel mensen als de natuur. Het belangrijkste van alles is dat het een succesverhaal is dat kan worden nagebootst en uitgebreid. Ik wilde een manier zoeken om die innovatie en gezamenlijkheid over te nemen en wereldwijd te verspreiden.

Maar toen ik terugkeerde naar het Verenigd Koninkrijk, net toen de wereld zich weer voorbereidde op de volgende ronde klimaatonderhandelingen in Polen, volgde er een golf van wereldwijd pessimisme. De krantenkoppen werden gedomineerd door een gevoel dat de wereldleiders niet snel genoeg gingen. Er werd alom met de beschuldigende vinger gewezen en er was politieke en geografische onenigheid. Voor de mensen thuis die dit allemaal volgden, was het niet inspirerend.

Ik begreep natuurlijk wel waar die wanhoop vandaan kwam. De uitdaging waar onze planeet voor staat is immens. We stonden op het punt het volgens wetenschappers gewichtigste decennium van onze geschiedenis in te gaan. Wij mensen hebben te veel vis uit de zee gehaald. We hebben te veel bomen gekapt, te veel fossiele brandstoffen verbrand en te veel afval geproduceerd. De schade die we aanrichten is niet langer incrementeel, maar exponentieel, en we stevenen snel op een kantelpunt af.

De wetenschap vertelt ons dat als we niets doen om onze planeet tegen 2030 te herstellen, de schade onomkeerbaar zal zijn en de effecten niet alleen zullen worden gevoeld door toekomstige generaties, maar door ieder van ons die nu leeft. Sterker nog: die schade zal niet in gelijke mate door iedereen worden gevoeld. Het zijn de meest kwetsbaren, degenen met de minste middelen

en degenen die het minst hebben bijgedragen aan de klimaatverandering, die er het meest onder zullen lijden.

De feiten zagen er angstaanjagend uit. Dat kon mensen het gevoel geven dat ze het net zo goed konden opgeven. Het wereldwijde debat voelde té complex, té negatief, té overstelpend. Ik kreeg het idee – en dat wordt gestaafd door het onderzoek van mijn team – dat er een reëel risico bestond dat mensen zouden afhaken en zo somber, angstig en machteloos zouden worden dat echte hoop op vooruitgang zou stagneren. Je kon die stemming samenvatten in een simpele formule: **urgentie + pessimisme = vertwijfeling.**

Die vertwijfeling is in tegenspraak met mijn eigen ervaringen, en met de ervaringen die mijn grootvader en vader inspireerden om pioniers te zijn in de milieubeweging. Toen ik in hun voetsporen trad, zag ik mensen overal ter wereld uitdagingen aangaan die onoverkomelijk leken, maar die toch bijeenkwamen met een gezamenlijke ambitie, aanpakkers die oplossingen voor problemen zochten. Ik ben ervan overtuigd dat verandering mogelijk is als je er echt toe zet. Ik begon erover na te denken wat ik kon doen om de formule aan te passen naar: **urgentie + optimisme = actie.**

Het beroemdste voorbeeld waarin optimisme werd ingezet om een grote uitdaging aan te gaan, is de Moonshot. Ten overstaan van een grote menigte bij het Rice Stadium in Houston in Texas, in september 1962, verklaarde president John F. Kennedy dapper: ‘We kiezen ervoor om in dit decennium naar de maan te gaan en andere dingen te doen, niet omdat ze gemakkelijk zijn, maar omdat ze moeilijk zijn; omdat dat doel ervoor zal zorgen dat onze energie maximaal wordt benut, en het beste uit onze vaardigheden wordt gehaald, omdat die uitdaging er een is die

we bereid zijn aan te gaan, die we niet willen uitstellen.’ Kennedy’s Moonshot was een zo ambitieuze droom dat hij vroeg om ongeëvenaarde innovatie en inspanningen van een gigantisch multinational team.

Toen de Moonshot wérd bereikt, bínnen tien jaar, was dat een bepalende prestatie in de wereldgeschiedenis. De belangen liepen natuurlijk uiteen – de ruimtewedloop was een belangrijk onderdeel van de Koude Oorlog. Maar het was een ongelooflijke demonstratie van ons talent om het onmogelijke mogelijk te maken. En wat van belang is, is dat de technologische ontwikkelingen die door het Apollo-ruimteprogramma ontstonden tegenwoordig nog steeds voordelen opleveren. Ze waren de inspiratie voor ontwikkelingen in lichtgewicht materialen, hartmonitoren, CAT-scanners, ademhalingsapparatuur en zonnepanelen.

Dus eind 2018, geïnspireerd door de briljante oplossingen die ik in Namibië en elders had gezien en vol afgrijzen over het doemscenario dat wetenschappers voorspelden, maar vastbesloten het niet op te geven, ging ik vragen hoe ik eraan kon bijdragen die omslag tot stand te brengen. Ik wilde Kennedy’s Moonshot-spirit van menselijke vindingrijkheid, doelgerichtheid en optimisme vangen en die met laserscherpe focus en urgentie richten op de meest dringende uitdaging van onze tijd: het repareren van onze planeet.

In de maanden van verkenning die volgden, spraken mijn team en ik met mensen overal ter wereld – van activisten tot wetenschappers, van bedrijfsleiders tot premiers, en van milieubeschermers tot filmmakers. Ik zette hen onder grote druk, want ik wilde ervoor zorgen dat wat we deden gezamenlijk en complementair was, wijdverbreide steun zou krijgen en de benodigde impact zou hebben.

Het idee ontstond om de Moonshot te kopiëren voor de uitdaging waar onze generatie voor staat. Samen met een ongelooflijke reeks partners en experts hebben we vijf grote basisdoelen benoemd die, als ze worden behaald, ons de grootste kans zullen bieden op een stabiele en goede toekomst.

We noemen die vijf grote uitdagingen de **Earthshots**. Dat zijn:

- de natuur beschermen en herstellen
- nieuw leven voor onze oceanen
- onze lucht zuiveren
- ons klimaat herstellen
- bouwen aan een afvalvrije wereld.

Elk doel zal een mondiale, gemeenschappelijke inspanning vergen om te worden bereikt, en eenmaal bereikt zal het helpen onze planeet terug te brengen op de juiste koers. Gaandeweg waren er een paar momenten dat het hele idee een beetje intimiderend leek. Wat zou er gebeuren als we faalden? Maar uiteraard is falen geen optie. We hebben simpelweg geen andere keus dan te slagen, en ik wil alles doen wat in mijn vermogen ligt om eraan bij te dragen. We zijn het allemaal verschuldigd aan de generaties die na ons komen, onze kinderen en hun kinderen, om bizar ambitieus en koppig optimistisch te zijn.

Nadat de Earthshot-doelen waren bepaald, besloot ik mijn unieke positie te gebruiken om mensen die opmerkelijke dingen doen om die doelen te bereiken, in alle lagen van de samenleving en in elk deel van de wereld, te vieren, te belonen en te steunen. Het resultaat is de Earthshot Prize.

Het besluit om een prijs in het leven te roepen in plaats van een andere vorm van aanmoediging, was wederom een les uit de

geschiedenis. Als je te maken hebt met een grote uitdaging die pas over vele jaren bereikt kan worden, verlies je gemakkelijk de vaart. Ondanks tegenslagen moeten we vooruitgang zien, geïnspireerd worden door prestaties, getuige zijn van leiderschap en moed. Als soort definiëren wij mensen onszelf vaak door middel van collectieve verhalen die onze cultuur en waarden hebben gevormd. Het bereiken van de Earthshots zal vragen om regelmatige hoofdstukken van een steeds evoluerend verhaal. Het zal vragen om helden, openbaringen en hoop.

In de komende tien jaar zal de Earthshot Prize op zoek gaan naar vijftig inspirerende oplossingen, en die vieren en steunen. Ze moeten grensverleggend zijn, een belangrijke impact hebben op de mensheid en het potentieel hebben om wereldwijd te worden ingezet. Vijf inspirerende winnaars per jaar gedurende tien jaar.

Winnaars van de prijs zullen niet alleen wereldwijde publieke erkenning en een beloning van 1 miljoen pond ontvangen, maar ook de steun die ze nodig hebben om hun ideeën op grote schaal te realiseren. In de komende tien jaar willen we dat de vijftig winnaars, net als de terugkerende Apollo-astronauten, worden bejubeld als helden van onze tijd en als koplopers in de grootste onderneming van onze generatie.

De Earthshot Prize draait om veel meer dan het belonen van prestaties. Hij wil duidelijk maken dat we een ambitieuze, duurzame toekomst kunnen krijgen als we bereid zijn daarnaar te streven. Hij draait erom dat we een wereldwijde coalitie opbouwen van partners, om ondernemers, activisten, innovators en gemeenschapsleiders ertoe te inspireren naar de sterren te reiken en duurzame oplossingen te bedenken en te ontwikkelen die de toekomst van deze planeet zullen veranderen.

De wereldwijde respons op de Covid-19-pandemie bewijst dat dit allemaal mogelijk is. Het geldt dat naar herstel is gevloeid, toont aan hoeveel er bereikt kan worden wanneer mensen in machtsposities samenkomen en besluiten te handelen. We hebben binnen de kortste keren ziekenhuizen gebouwd, fabrieken omgebouwd en miljarden gependend aan de zoektocht naar een vaccin en betere behandelmethoden. En we zijn geïnspireerd door helden die opstonden in gemeenschappen overal ter wereld.

Jonge mensen geloven niet langer dat verandering te moeilijk is. Ze hebben gezien hoe de wereld op zijn kop werd gezet. Zij vinden dat de klimaatcrisis en de bedreiging van onze biodiversiteit onze volledige aandacht en ambitie verdienen. En ze hebben gelijk. Dus dit is de tijd waarin ieder van ons leiderschap aan de dag kan leggen.

Ik weet dat er meer dan vijftig oplossingen nodig zullen zijn om de vijf Earthshots te realiseren. Maar in de komende tien jaar hopen we mensen in alle uithoeken van de wereld, uit alle lagen van de bevolking, te inspireren om een steentje bij te dragen. Of je nu boer bent, technisch ondernemer, politicus, bankier, visser, gemeentebestuurder, burgemeester of student. Ieder van ons kan eraan bijdragen om elke kans aan te grijpen die we hebben. Dit is een wereldwijde teaminspanning.

Ieder van ons die nu leeft, heeft de gigantische taak gekregen om het lot van onze nazaten voor de komende eeuwen te bepalen. We hebben de macht om ervoor te kiezen op tijd in actie te komen en een betere toekomst tot stand te brengen. Dat is een eer, geen last.

Z.K.H. prins William, 2021

DEEL 1

HET CRUCIALE DECENNIUM

Tien jaar om de wereld te redden

Na meer dan 200.000 jaar van menselijke geschiedenis staat onze soort op een kritiek punt. De keuzes die we de komende tien jaar maken zullen onze toekomst bepalen. In dit decennium hebben we een laatste kans om te kiezen: willen we een toekomst waarin we gedijen op een gezonde, stabiele planeet in evenwicht met de natuur? Of willen we een toekomst waarin we doorgaan op ons huidige pad, als vaak onopzettelijke maar desondanks roofzuchtige instrumenten van de vernietiging ervan – en van onszelf?

Er zijn talloze voorbeelden van manieren waarop we onze planeet en het systeem dat ons in leven houdt hebben ontregeld – het stabiele klimaat, de betrouwbare regenval, de strandkusten, de vruchtbare aarde en de zelfreinigende lucht die onze steeds grotere aantallen in leven hebben gehouden. We weten dat deze vernietiging niet kan doorgaan. Om van koers te veranderen moeten we de waarheid onder ogen zien. Maar de doemverhalen kunnen ons denken soms zodanig overstemmen dat we moedeloos worden. We zien geen weg vooruit meer. We gaan geloven dat er weinig aan te doen is. Niets is minder waar.

We moeten dus dringend de urgentie erkennen van de crisis

waarin we ons bevinden, maar ook inzien dat er overal bewijs is van natuurherstel en menselijke verlossing. Inspirerende verhalen over hoe we de schade ongedaan kunnen maken en de natuur en haar essentiële systemen weer op een pad naar herstel kunnen brengen. In dit boek bekijken we de duistere, destructieve kant van onze relatie met onze wereld, want die moeten we begrijpen om te beseffen hoe dringend de situatie is en te weten wat er beter moet. We draaien niet om de hete brij heen, maar belangrijker nog: we verkennen ook de goede kant van de menselijke impact op onze planeet. We zullen verhalen tegenkomen die inspireren, optimisme bieden en de weg wijzen waarvan we weten dat we die moeten inslaan, in wat volgens wetenschappers het allesbepalende decennium voor ons als soort zal zijn. Dit zijn menselijke verhalen. Ze laten zien dat we niet moeten opgeven of inbinden alleen maar omdat de uitdagingen ingewikkeld of lastig zijn. Ze tonen aan dat mensen kunnen strijden en werken voor verandering, en kunnen winnen. Want heel vaak begint transformatie bij het inspirerende voorbeeld van één persoon.

Hier is een van onze helden: Juan Castro, redder van de koraalriffen rondom zijn woonplaats, het vissersdorp Cabo Pulmo in de Golf van Cortez aan de Stille Oceaankust van Mexico. Een man die een revolutie in gang zette om de oceanen van de wereld te redden. Een generatie geleden stond zijn vissersgemeenschap op het punt van uitsterven. Het koraalrif voor de kust, voedselgrond van de vis die zij vingen, was verwoest door de verzwaarde visnetten van grote trawlers van buiten de Golf en door scheepsankers die stukken van het koraal afbraken. Terwijl het rif verbrokkelde, verdwenen de vissen.

De koraalriffen van de Golf van Cortez waren ooit beroemd. Het waren de meest noordelijke riffen aan de oostkust van de Stille Oceaan, en waarschijnlijk de oudste – zo'n 20.000 jaar. Toen de Amerikaanse auteur John Steinbeck ze in 1940 bezocht,

schreef hij dat het rif ‘pulseerde van het leven, met krabbetjes en wormen en slakken’. Hij schreef: ‘Een klein stukje koraal herbergt wel dertig tot veertig soorten, en de kleuren van het rif zijn prikkelend.’ De beroemde Franse ontdekkingsreiziger van de zee, Jacques Cousteau, noemde de Golf ‘het aquarium van de wereld’. Toen Juan er als kleine jongen met zijn vader ging vissen, zwommen er haaien. Zo’n haai vangen, met een lijn vanuit een klein bootje, was een spannende sport en een lucratieve handel.

Maar toen het koraal verbrokkelde, verdwenen de haaien samen met de meeste andere vissen. Cabo Pulmo leek ook gedoemd om van de kaart te verdwijnen; de drijfhouten hutjes zouden terugspoelen in de oceaan. Op een dag, zei Juan jaren later, had hij een openbaring terwijl hij met zijn vader tussen het koraal zwom. Hij zag de schoonheid van het rif, ondanks de littekens van ankers en netten. Hij besloot terug te vechten. Hij vond een plaatselijke hoogleraar mariene biologie bereid om onderzoek te doen naar het rif, en samen begonnen ze een campagne om het rif en het leven daar te redden.

De hoogleraar adviseerde de dorpingen om te stoppen met vissen bij de weinige stukken levend koraal waar nog visscholen waren. Ze moesten de overheid onder druk zetten om buitenlandse vaartuigen te weren en de riffen tot beschermd zeegebied uit te roepen. Dat leek een onmogelijke taak. De dorpingen zouden vrijwillig moeten opgeven wat er restte van hun voornaamste bron van voedsel en inkomen. Het voelde alsof Juan en zijn dorp werden gestraft omdat ze een van de weinige riffen hadden die nog het redden waard waren. Maar de hoogleraar beloofde dat als ze het rif tijd gaven om te herstellen, het weer een paaigebied voor vis kon worden. Grotendeels dankzij de overredende krachten van Juan ging het dorp akkoord met de instelling van een visserijvrije zone en kreeg het gebied in 1995 bescherming.

Bijna tien jaar wachtten ze af en keken ze toe. Het was moei-

lijk. Trotse vissers moesten hun toevlucht nemen tot winkelen op de markt, met door de overheid verstrekte voedselbonnen. Geleidelijk aan keerden de scholen vis terug in het kristalblauwe water en kreeg het koraal weer regenboogkleuren. Ze kwamen sterk in de verleiding om het visverbod aan hun laars te lappen. Misschien deden een paar dat ook. Maar na tien jaar brak er een gedenkwaardige dag aan. De eerste haaien keerden terug naar Cabo Pulmo. Als belangrijkste roofdieren waren zij het bewijs dat de ecologische kracht van het rif – het vermogen om vis te leveren aan de kustgemeenschappen langs de Golf van Cortez – hersteld was. Nu zwemmen er weer tandbaarzen, snappers, alen en zelfs bonito's.

De zeebiologen waren ook terug, tellend en kalibrerend. Ze zeiden dat de visstand in de visserijvrije zone met meer dan 400 procent was toegenomen. Beter nog: de vissen die daar werden geboren, begonnen andere riffen in de buurt te herbevolken. En behalve de grote vissen en glinsterend gezond koraal, keerden ook de grijze walvissen terug naar hun oude paargebieden vlak buiten de kust. De biologen waren enthousiast, want dit was een van de meest drastische kenteringen die ooit waren gezien aan een kust, een bewijs dat beschermde zeegebieden een ecosysteem supersnel konden doen herleven.

De vissers togen ook weer aan het werk. Plaatselijke wetten schreven voor dat de dorpingen hun netten mochten uitgooien in het nu nationale park, maar buitenlandse trawlers werden nog steeds geweerd. Al snel, om niet alleen van vis afhankelijk te zijn, nodigden de dorpingen toeristen uit. Ze openden vis-restaurants, pensions en winkels met duikapparatuur.

Tien jaar van natuurbehoud had op de korte termijn pijn gedaan, maar uiteindelijk een veel grotere winst opgeleverd. Door hun rif met rust te laten hebben de mensen van Cabo Pulmo een ecosysteem hersteld dat opnieuw de overdaad van de natuur kan leveren – voor vissers en voor toeristen.

Juans nicht Judith is een trotse zegsvrouw voor haar gemeenschap en kan het grotere plaatje overzien. Haar mededorpelingen waagden ‘een vertrouwenssprong’, en die betaalde zich uit. ‘We hebben Cabo Pulmo’s overal op de wereld nodig,’ zegt ze. ‘Dit is precies wat de hele wereld nodig heeft. Het is een voorbeeld van wat we nog kunnen doen voor de planeet.’ Volgens zeebiologen is Juan – die zijn vissersgemeenschap wist op te zwepen ten gunste van het natuurbehoud – een van de startpunten geweest van een wereldwijde beweging om mariene ecosystemen te beschermen en de visstand in die gebieden te herstellen. Het was een van de eerste en beste voorbeelden dat als je stopt met vissen, de vis zal terugkomen – snel en overdadig, waardoor de oceaan eromheen ook wordt herbevolkt. ‘Soorten komen snel terug – binnen drie, vijf of tien jaar,’ zegt Boris Worm van Dalhousie University in Nova Scotia, Canada. ‘En waar dat wordt gedaan, zien we onmiddellijke economische voordelen.’

Juans verhaal toont aan dat de natuur zelfs onder de lastigste omstandigheden kan terugveren, zichzelf kan herstellen. We hoeven haar alleen maar de kans te geven. We hoeven onszelf niet af te zonderen van de natuur om haar te redden. Wanneer milieudeskundigen termen als ‘duurzaamheid’ gebruiken, bedoelen ze dit: een manier van leven die eeuwig kan doorgaan.

Niet veel mensen hebben van Juan Castro gehoord. Dat is jammer. Maar de Keniaanse bomenliefhebster Wangari Maathai is terecht een heldin voor miljoenen mensen. Ze gaf haar carrière als academicus op om haar leven te wijden aan haar missie: om miljoenen arme plattelandsvrouwen ertoe te inspireren bomen aan te planten in hun ontboste land, en om sceptische politici te dwingen gemeenschappen zelf het beheer over de bossen te geven. Voor haar dood, in 2011, had ze 6000 gemeenschapskwekerijen opgericht – allemaal gerund door vrouwen – die 30 miljoen bomen hadden geplant op boerderijen, in tuinen, langs

de weg, bij scholen en openbare gebouwen, en zelfs in bossen. Vanwege haar brutaliteit, omdat ze eiste dat de regering van president Daniel arap Moi meewerkte aan die taak, werd ze herhaaldelijk in elkaar geslagen, ontving ze doodsbedreigingen en moest ze een tijd onderduiken.

Maar ze won. Nadat Moi uit zijn ambt was gezet, werd ze korte tijd milieuminister, en in 2005 vaardigde ze een Bosbesluit uit, waaronder meer dan 300 democratisch verkozen gemeenschaps-bosassociaties werden opgericht. Plaatselijke bewoners kregen het beheer over hun eigen bossen, zodat ze er hun vee konden laten grazen, brandhout konden kappen en bijenkorven plaatsen, zolang ze het land maar niet omploegden of huizen tussen de bomen bouwden. Maathais wet beschermde ook de beboste berggebieden van het land – de ‘watertorens’ die rivieren en waterbekkens van water voorzien.

Haar erfgoed leeft voort. Jaren later, in het dorp Kimunye in de buurt van Mount Kenya, verzorgt Sarah Karungari een stuk of tien bijenkorven aan de rand van een van de watertorenbossen. ‘Maathai heeft hier alles veranderd,’ zegt ze. Vóór haar wet zouden boswachters haar bijenkorven hebben verwoest en haar hebben vervolgd voor het illegaal betreden van het bos. Nu erkennen ze dat de dorpelingen zowel gebruikers als beschermers van de bossen kunnen zijn. ‘Mensen die vroeger stroopten en illegaal hout kaptten, verdedigen de bossen nu,’ beaamt Simon Gitau, beheerder van de bossen op Mount Kenya. ‘Boerengemeenschappen kennen hun ecosystemen beter dan buitenstaanders. We moeten met hen samenwerken als we de bossen willen beschermen.’

Maathai was vele jaren een heldin binnen de internationale milieugemeenschap. Ook onder feministen werd ze gevierd voor haar moed in de door mannen gedomineerde wereld van de Keniaanse politiek. In 2004 ontving ze de Nobelprijs voor de Vrede voor haar werk. De jury zei: ‘Vrede op aarde is afhanke-